

ХОРИЖИЙ ИНВЕСТИЦИЯЛАРНИ СУҒУРТАЛАШНИНГ НАЗАРИЙ- ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ

Хошимов Собир Муртазаевич

*иқтисодиёт фанлари бўйича
фалсафа доктори(PhD)
баҳолаш иши ва инвестициялар
кафедраси доценти
Тошкент молия институти
E-mail: xoshimov.1976@mail.ru
ORCID:0000-0002-2845-0201*

Аннотация

Мақолада иқтисодиётни ривожлантиришда муҳим аҳамиятга эга бўлган хорижий инвестицияларни суғурталашнинг моҳияти, характерли белгилари ва ҳуқуқий асослари таҳлил қилинган. Шунингдек, суғурта соҳасидаги қонунчилик нормаларига оид масалалар ўрганилган.

Калит сўзлар: хорижий инвестициялар, инвестиция рисклари, инвестицияларни суғурталаш, реципиент, суғурта муқофотлари, эконометрик моделлаштириш.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ СТРАХОВАНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ

Хошимов Сабир Муртазаевич

*доктор философии (RhD) по
экономическим наукам
доцент кафедры оценочного
дела и инвестиций
Ташкентский финансовый институт
E-mail: xoshimov.1976@mail.ru
ORCID:0000-0002-2845-0201*

Аннотация

В статье анализируется сущность страхования иностранных инвестиций, имеющая важное значение для роста экономики, его характерные особенности и их правовые основы. Также исследованы вопросы, связанные с правовыми нормами в сфере страхования.

Ключевые слова: иностранные инвестиции, инвестиционные риски, инвестиционное страхование, реципиент, страховые премии, эконометрическое моделирование.

THEORETICAL AND LEGAL BASIS FOR FOREIGN INVESTMENT INSURANCE

Khoshimov Sabir Murtazaevich

*Doctor of Philosophy (RhD) in Economics
Associate Professor of the Department
of Appraisal and Investments,
Tashkent Institute of Finance
Email: xoshimov.1976@mail.ru
ORCID:0000-0002-2845-0201*

Abstract

The article analyzes the essence of foreign investment insurance, which is important for the development of the economy, the characteristic features and legal framework for foreign investment insurance. Issues related to legal norms in the field of insurance were also studied.

Keywords: foreign investment, investment risks, investment insurance, recipient, insurance premiums, econometric modeling.

Кириш

Иқтисодиётга жалб қилинаётган инвестицияларни кўпайтиришда, хорижий инвесторларнинг бойликларини кафолатли ҳимоялашда, ҳудудлар инвестиция муҳити жозибадорлигини оширишда суғуртадан кенг фойдаланишга қаратилган таъсирчан тадбирлар амалга оширилиб келинмоқда. Швейцариянинг қайта суғурталаш бўйича Swiss Re компаниясининг ҳисоботида келтирилишича, «2022 йилда дунёда табиий офатлар ва техноген ҳалокатлар рўй бериши оқибатида жаҳон иқтисодиётига 275 млрд АҚШ доллари миқдорида зарар етказилган бўлиб, унинг 125 млрд АҚШ доллари ёки 45 фоизи суғурталовчилар томонидан қопланган» [13]. Суғурта фаолиятини трансформация қилиш, ҳалқаро иқтисодий интеграциялашувнинг замонавий босқичида мамлакатлар ўртасида капитал оқимининг тобора кучайиши хорижий инвесторларнинг мулкӣ ва бошқа манфаатларини самарали ҳимоялаш тизимини янада такомиллаштириш

зарурлигини тақозо этмоқда.

Жаҳонда хорижий инвестицияларни суғурталаш соҳасида олиб борилаётган илмий изланишларда инвесторларга кафолатлар ва суғурта хизматларини тақдим қилувчи махсус давлат органи (ёки органилари тизими) фаолиятини ривожлантириш, хорижий инвестицияларни ўзаро ҳимоя қилиш ва рағбатлантиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Юқори қийматли хорижий инвестициялар иштирокидаги лойиҳаларни суғурталашда давлат-хусусий шериклик шаклида суғурта пулини (Insurance Pool) ташкил этиш, хорижий инвестицияларни суғурталашда инновацион суғурта турларини жорий қилиш, икки томонлама ҳамда кўп томонлама давлатлараро келишувлар кўламини кенгайтириш, инвестиция низоларини ҳал қилиш механизмларини ривожлантириш каби йўналишларда илмий тадқиқотлар олиб борилмоқда.

Ўзбекистон иқтисодиётига жалб этилаётган хорижий инвестицияларни суғурталашнинг ўзига хос назарий-ҳуқуқий асослари яратилган. Суғурта фуқаролар ва корхоналарнинг мулкӣ ва шахсий номулкӣ манфаатларини ҳимоя этувчи самарали восита сифатида инсоният тараққиётининг барча босқичларида мавжуд бўлган. Инвестицияларни суғурталаш фаолиятининг назарий асосларини тадқиқ этиш ва такомиллаштириш илмий жиҳатдан муҳим аҳамиятга эга. Сўнгги йилларда тадқиқотчилар томонидан суғурта фаолиятининг умумий йўналишлари доирасида муайян илмий изланишлар амалга оширилиб келинмоқда, лекин бугунги кунда инвестицияларни, хусусан, хорижий инвестицияларни суғурта воситасида ҳимоялашнинг назарий асослари ҳамда бу борадаги олимлар ва мутахассисларнинг фикрлари ва қарашлари кам ўрганилганлигини эътироф этиш зарур.

Адабиётлар шарҳи

Илмий ва иқтисодий адабиётларда суғуртанинг иқтисодий моҳиятини ёритишда турлича ёндошувлар мавжуд эканлигини учратиш мумкин. 2021 йилнинг 23 ноябрида қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг «Суғурта фаолияти тўғрисида»ги Қонунининг 3-моддасида шундай дейилади: «Суғурта – муайян воқеа (ҳодиса) юз берганда етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш, товонлар ва бошқа тўловлар тўлаш учун мақсадли пул жамғармаларини ташкил этиш ҳамда улардан фойдаланиш билан боғлиқ бўлган, жисмоний ва юридик шахсларнинг манфаатларини ҳимоя қилишга доир муносабатлар» [1]. “Суғурта” тушунчасига берилган бу таъриф иқтисодий ва юридик жиҳатдан аҳамиятли эканлигини таъкидлаш

ўринлидир. Суғурта ва суғурта фаолиятига оид назарий қарашлар ҳақида фикр юритганда, шубҳасиз, иқтисодий тараққий этган хорижий мамлакатлар олимлари, МДХ ва, шу жумладан, Ўзбекистонлик тадқиқотчиларнинг илмий ишларини таҳлил этишни мақсадга мувофиқ, деб ҳисоблаймиз.

Хорижий мамлакатлар олимларининг, жумладан Felipe Berdou, Shauhin Talesh, Joseph E. Stiglitzларнинг суғурта ва суғурта фаолиятига оид назарий қарашлари бошқалардан бироз фарқ қилади. Масалан, Felipe Berdou ўз изланишларида суғурта муносабатлари XVI асрнинг охирида Буюк Британияда пайдо бўлганлигига эътибор қаратади [2]. Унинг фикрича, суғурта фаолиятининг вужудга келишига Лондонда 1666 йил рўй берган ёнғин ва Буюк Британиянинг жаҳон денгиз савдосидаги мавқеи сабаб бўлган. Суғуртанинг мақсади молиявий йўқотишлардан ҳимоялаш ҳисобланади. Суғурта фаолияти назарияси хусусида тўхталиб, Shauhin Talesh суғуртанинг анъанавий ва устун концепцияси ихтиёрий шартнома келишувига асосланган бўлиб, унга кўра бизнес тузилмалари ўзларининг рискларини суғурталовчига ўтказди, деб ҳисоблайди [3]. Бизнинг назаримизда, Shauhin Taleshнинг ушбу қарашлари суғуртанинг моҳиятини кенг маънода ёрита олмаган. Яъни суғурта ҳимояси, давлатга қаршли ташкилотлар ва кўп сонли аҳолини ҳам қамраб олади.

Россиялик олимлар Б.Ю. Сербиновский, Н.В. Бендина, Д.П. Фролов, Е.В. Коломин, И.Л. Кирилук, А.П. Свиридов, И.П. Хоминич, С.Н. Тихомиров, ва Ўзбекистонлик тадқиқотчилар Х.М. Шеннаев, Т.М. Баймуратов, Қ.М. Қўлдошев, С.А. Умаров, И.Х. Абдурахманов, Ш.Б. Имамов, М.А. Мирсадиков ва Б.Р. Шамсуддиновлар томонидан ҳам ўз илмий тадқиқотларида суғурта назариясига оид фикрлар билдирган.

Суғуртанинг назарий жиҳатларини ўрганишда суғурта фаолияти ва давлат ўртасидаги муносабатлар муҳим аҳамиятга эга бўлиб, бу борада Е.В. Коломин шундай ёзади: “Агар давлат суғурта ҳимояси билан тўлиқ таъминламаса, бундай ҳолатда у суғурта фаолияти ривожланишини қўллаб-қувватлаши шарт” [4].

Суғурта соҳасини тадқиқ қилишда илмий тизимли ёндашувни қўллаш тармоқ архитектурасига, суғурта жараёнларига синчиклаб қараш ҳамда номувофиқлик ва истиқболни аниқлаш имкониятини яратишлиги И.П. Хоминич ва С.Н. Тихомиров қарашларида ўз аксини топган [5].

Суғурта фаолияти риск билан боғланган экан, риск мавжуд бўлмаган жойда суғурта ҳам бўлмайди. И.Л. Кирилук ва А.П. Свиридовларнинг фикрича, суғурта рискларни бошқаришнинг элементи ҳисобланади [6].

Суғурта ва суғурта фаолиятига оид кўплаб олимларнинг илмий-назарий қарашларини қиёсий таҳлил этишда Х.М. Шеннаевнинг суғурта назарияси соҳасидаги тадқиқотларини алоҳида эътироф этиш жоиз. Чунки олим иқтисодий ривожланган мамлакатларнинг асрлар давомида шаклланган суғурта фаолияти билан боғлиқ назарий қарашлар ва ёндашувларнинг қиёсий таҳлилин аналга оширган ҳамда ривожланган давлатлар олимлари ва мутахассисларининг суғурта фаолиятининг назарий масалаларига доир тадқиқот ишлари, асосан, математик аппаратга бой бўлган эмпирик таҳлил, математик ва эконометрик моделлаштириш усуллари асосида амалга оширилганлигидан далолат беришлилигини таъкидлаб ўтади. Х.М. Шеннаев томонидан “суғурта” тушунчасига қуйидагича таъриф берилган: “Олдиндан кўриб бўлмайдиган воқеа-ҳодисалар содир бўлиши натижасида юридик ва жисмоний шахсларга етказилган зарарларни улар томонидан тўланган суғурта мукофотларидан шакллантирилган пул жамғармаси ҳисобидан қоплаш билан боғлиқ муносабатларга суғурта дейилади. Суғурта фаолияти деганда эса, суғурталовчиларнинг суғурта, қайта суғурта ва ўзаро суғуртани амалга ошириш, шунингдек, суғурта брокерларининг суғурта ва қайта суғурта билан боғлиқ хизматлар кўрсатиш бўйича фаолияти тушунилади” [7].

Бироқ юқорида қайд этилган тадқиқотчиларнинг илмий ишларини таҳлил қилиш натижалари инвестицияларни, хусусан хорижий инвестицияларни суғурталашнинг назарий-ҳуқуқий асосларининг етарли даражада ўрганилмаганлигини кўрсатди. Ўзбекистонда хорижий инвестицияларни суғурталашни такомиллаштириш муаммосининг долзарблиги ва мазкур муаммонинг иқтисодий адабиётларда етарли даражада ўрганилмаганлиги ва илмий тадқиқотларнинг олиб борилмаганлиги ушбу муаммони тадқиқот мавзуси сифатида танланишига асос бўлди.

Таҳлил ва натижалар

Хорижий инвестицияларни суғурталаш – Ўзбекистон суғурта бозорида етарлича ривожланмаган ёш йўналишлардан биридир. Яъни инвестиция фаолиятини турли рисклардан ҳимоя қилиш бўйича алоҳида суғурта маҳсулотлари (қурилиш-монтаж рискларини суғурталаш, молиявий ва тадбиркорлик рискларини суғурталаш ва бошқалар) мавжуд бўлса-да, инвестиция лойиҳаларини амалга оширишнинг барча босқичларида юзага келиши мумкин бўлган рисклардан тўлиқ ҳимоя қилиш механизми ривожланмаган. Ушбу соҳанинг мамлакат олимлари томонидан илмий-назарий ва ҳуқуқий асослари етарлича ўрганилмаганлиги ва илмий

тадқиқотларнинг олиб борилмаганлиги асосий сабаблардан бири сифати кўрсатиш мумкин.

Айнан хорижий инвестицияларни суғурталаш масалаларининг айрим жиҳатлари россиялик иқтисодчи олимлар К. Турбина, А. Загрядский, Л. Бородавко, Д. Волжанинларнинг илмий ишларида кенг ёритилган [8]. Миллий иқтисодиётни ривожлантиришда хорижий инвестицияларнинг ўрни муҳим экан, хорижий инвестицияларни жалб қилишда мамлакатда яратилган қулай инвестиция муҳити асосий омил сифатида майдонга чиқади ва инвестиция муҳитини жозибадорлигини белгилловчи унсурлардан бири айнан инвестицияларни суғурталаш тизимининг қай даражада амал қилиши билан белгиланади. Ҳар қандай тадқиқотнинг асосий назарий жиҳатларини ўрганишда, унинг объектининг иқтисодий моҳиятини аниқлашни талаб қилади. Инвестицияларни суғурталашнинг иқтисодий моҳиятига аниқлик киритишда дастлаб унинг бошқа тушунчалардан фарқ қиладиган ўзига хос хусусиятларини очиш лозим. Шундай хусусиятлардан бири “инвестиция” ва “суғурта” категорияларининг ўзаро боғлиқликдаги ҳаракатидир. “Инвестицияларни суғурталаш” тушунчаси бу умумий суғурталаш доирасида ҳосил бўлган йўналиш бўлиб, суғурта фондлари назарияси қамровида амалга оширилади. Инвестиция фаолияти эса, инвестиция лойиҳалари доирасида амалга оширилиб, лойиҳа рисклари лойиҳаларни амалга ошириш босқичларида аниқланади.

Инвестицияларни суғурталашнинг иқтисодий моҳияти тўғрисида россиялик олимларнинг турли қарашларини таҳлил қилиш асосида улар орасидан уч турдаги ёндошувни ажратиш олиш мумкин. Биринчи ёндошувда инвестицияларни суғурталаш деганда, хорижий инвестицияларни таъсир қилиши мумкин бўлган сиёсий рисклардан ҳимоялашни таъминлашга қаратилган суғурталаш тури сифатида тушуниш мумкин. Бундай ёндошув илмий тадқиқотчилар К.Е. Турбина ва О.В. Малковалар [9] илмий ишларида учрайди.

Иккинчи ёндошув С.А. Филинга тегишли бўлиб, олим “инвестицияларни суғурталаш – бу қўйилмаларни таъсир қилиши мумкин бўлган инвестиция ва спекулятив рисклардан суғурта воситасида ҳимоялаш” [10] – деб тушунади.

Учинчи ёндошувда эса инвестицияларни суғурталаш – барча инвестиция турларини содир бўлиши мумкин бўлган турли рисклардан ҳимоялаш воситаси сифатида кўрилади. Бундай қараш Н.А. Кричевский ва Д.А. Волжанин илмий ишларида ўз аксини топган. Умуман олганда айрим

тадқиқотчилар инвестицияларни суғурталашнинг иқтисодий моҳиятини очишда, аввало, унинг объекти ва предмети аниқлаб олиш зарурлигини қайд қилишади. Масалан, Д.А. Волжанин инвестицияларни суғурталаш объекти сифатида: “жисмоний ва юридик шахсларнинг тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш билан боғлиқ бўлган, учинчи шахслар олдидаги жавобгарлик, мулк ва мулкрий манфаатлар, соғлиқ, ҳаётни сақлаш билан боғлиқ қонуний манфаатлар” ни санаб ўтади [8]. Ушбу ёндошувга кўра, инвестицияларни суғурталаш доирасида барча жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳар қандай мулкрий қизиқишларини суғурталаниши мумкинлиги тушунилади.

Л.С. Бородавко инвестицияларни “... суғурталаш объектини аниқлашда фақат жисмоний ва юридик шахсларнинг мулкрий манфаатларига эмас, балки инвестиция фаолияти субъектларининг мулкрий манфаатларига эътибор қаратиш лозимлиги” ни таъкидлайди [12]. Бунда инвестиция субъектларига урғу берилишидан мақсад, ушбу суғурталаш турида суғурталанувчига аниқлик киритилиб, шахслар сони чегараланади. Бир сўз билан айтганда, инвестицияларни суғурталаш объекти сифатида инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш билан боғлиқ инвестиция фаолияти субъектлари мулкрий манфаатлари тушунилади.

Ўз навбатида, инвестицияларни суғурталаш предмети аниқлик киритадиган бўлсак, юқоридаги фикр ва ёндошувлардан кўриниб турибдики, инвестицияларни суғурталаш предмети инвестиция фаолиятининг ўзидир. Н.А. Кричевскийнинг фикрича, инвестицияларни суғурталаш предмети “...инвестиция фаолияти ва унинг барча кўринишлари”дан иборат [11]. Л.С. Бородавко эса, инвестицияларни суғурталаш предмети инвестиция фаолиятини амалга ошириш жараёнига жалб этилган моддий ва номоддий бойликлардан иборат эканлигини таъкидлаб, инвестицияларни суғурталаш “... инвестиция лойиҳалари рискларини амалга оширишда, суғурталанувчиларнинг тўлаган суғурта мукофотлари ва бошқа маблағлари ҳисобига ташкил этилган суғурта фондларидан инвестиция фаолияти субъектлари мулкрий манфаатларини ҳимоялаш муносабатлари” [12] деган таърифни беради.

Россиялик олим А.С. Загрядский ўз тадқиқотларида миллий иқтисодиётга хорижий инвестицияларни жалб қилишда суғуртанинг ролига катта аҳамият бериб, асосан хорижий инвестицияларни сиёсий рисклардан суғурталаш масалаларини тадқиқ қилган. Олимнинг фикрича: «Инвестицияларни суғурталаш – бу олдиндан аниқлаб бўлмайдиган бозор

конъюктураси ўзгариши ва бошқа инвестиция фаолиятини амалга ошириш шароитларини ёмонлаштишига олиб келадиган ноқулай омиллар таъсирида инвестицион қўйилмаларни йўқотишдан ҳимоялашга қаратилган суғурта туридир» [8].

Бу борада муаллифнинг ўз қарашлари қуйидагича ифодаланди: хорижий инвестицияларни суғурталаш – суғурталанувчиларнинг тўлаган суғурта мукофотлари ва бошқа маблағлари ҳисобига ташкил этилган суғурта фондларидан инвестиция фаолиятини амалга оширишда инвестиция фаолияти субъектлари мулкӣ манфаатлари ва учинчи шахслар олдидаги жавобгарлигини ҳимоялаш муносабатлари тушунилади.

Ўзбекистонда суғурта муносабатларининг ҳуқуқӣ асослари яратилган бўлиб, сўнги йилларда янада такомиллаштирилиб бормоқда. Мустақилликнинг дастлабки йилларида суғурта соҳасида давлат монополиясининг бекор қилиниши, нодавлат суғурта компанияларининг юзага келиши, тижорат банклари кредит рискинни суғурталашнинг ортиши, инвестицияларнинг, хусусан, хорижий инвестицияларни суғурта ҳимоясини таъминлашга оид чораларнинг кўрилиши, давлат капитали иштирокида йирик суғурта компанияларининг тузилиши суғурта фаолиятини ташкил этиш ва амалга оширишнинг ҳуқуқӣ асосларини шаклланиши билан тавсифланади.

Хорижий инвестицияларни суғурталашнинг моҳиятини ўзида мужассам этувчи назарӣ қараш ва амалӣ ёндошувларни қиёсий таҳлил қилиш натижасида қуйидаги хулосалар шаклланди: хорижий инвестицияларни суғурталашнинг умумӣ суғурталаш доирасида инвестиция ва суғурта категорияларини биргаликдаги ҳаракатини ўз ичига олган суғурта фондлари назарияси қамровида амалга оширилиши унинг биринчи муҳим белгисидир; суғурта бозорида хорижий инвестицияларни суғурталашга оид суғурта махсулоти мавжуд эмас, шунинг учун ҳам хорижий инвестицияларни суғурталаш инвестиция фаолияти субъектларининг учинчи шахс олдидаги жавобгарлиги, мулкӣ ҳамда шахсий суғурта турларини ўз ичига олувчи комбинациялашган суғурта тури эканлиги унинг иккинчи характерли белгисидир. Хорижий инвестицияларни суғурталашнинг мазмун-моҳиятини, ўзига хос хусусиятларини аниқлашга ўз ҳиссасини қўшиши лозим бўлган унинг муҳим характерли белгиларини 1-чизма орқали изоҳлаш мумкин.

Хорижий инвестицияларни суғурталаш белгилари

Муаллиф томонидан ишлаб чиқилган.

Ўзбекистон суғурта бозорини илғор ривожланган давлатлар тажрибаси асосида ривожлантиришнинг ҳуқуқий асосларини мустаҳкамлаш мақсадида 2021 йилнинг 23 ноябрида Ўзбекистон Республикасининг “Суғурта фаолияти тўғрисида” ги Қонуни янги таҳрирда қўшимча боблар киритиш билан янгидан қабул қилинди. Албатта, ушбу янги қонун 2002 йил 5 апрелда қабул қилинган “Суғурта фаолияти тўғрисида”ги Қонуннинг бугунги замон талабларига жавоб бермай қолганлигини исботи бўлди. Янги қонун 10 та бобдан иборат бўлиб, ўз ичига 72 та моддани қамраб олади ва асосий киритилган янги ўзгаришлар сифатида қуйидагиларни айтиб ўтиш мумкин: ушбу қонуннинг 3-моддасида “суғурта” тушунчасига янгидан таъриф келтирилди ва суғуртага оид бошқа асосий тушунчаларга таъриф берилди; қонуннинг 5-моддасида “трансчегаравий суғурта” ва “қайта суғурта” тушунчаларининг мазмун-моҳияти очиқ берилди; суғурталовчининг қайта суғуртага доир суғурта фаолияти қонуннинг 8-моддасида ўз аксини топди; суғурталовчиларнинг биргаликдаги суғурта фаолияти қонуннинг 9-моддасига киритилди; қонуннинг 10-моддасида суғурта (қайта суғурта) шерикчилигига аниқлик киритилди; суғурта объектлари ва субъектлари тўғрисидаги маълумотлар қонуннинг 11 ва 12 моддаларида акс эттирилди; суғурта бозори профессионал иштирокчиларининг уюшмаларини ва бошқа бирлашмаларини ташкил этиш масалалари қонуннинг 28-моддасидан жой олди; суғурта шартномаси ва қоидаларига аниқлик киритиш мақсадида қонунга алоҳида боб (3-боб) киритилди.

Булардан ташқари суғурта фаолиятини амалга ошириш ҳуқуқини берувчи лицензияга эга бўлган юридик шахслар «суғурта» атамасини ўз фирма номига киритиши шартлиги, суғурта фаолиятини давлат томонидан тартибга солиш, суғурталовчилар (қайта суғурталовчилар) томонидан пруденциал нормативларга риоя этилиши, суғурталовчиларнинг (қайта суғурталовчиларнинг) тўловга қобилиятлилигини баҳолаш масалалари ҳам ушбу қонунда ўз аксини топган.

Хулоса

Бугунги кунда республикамизда хорижий инвесторлар учун яратилган шарт-шароитлар, мавжуд инвестиция муҳити, хорижий инвестицияларни кафолатли ҳимоялаш механизмлари мамлакатнинг саноат, қишлоқ хўжалиги, хизмат кўрсатиш ва бошқа соҳаларини ривожлантириш учун ташқи капиталдан етарлича фойдаланиш имконини бермайди. Шундан келиб чиқиб, миллий инвестиция дастурларини муваффақиятли амалга оширишда самарали давлат инвестиция сиёсатини ишлаб чиқишни, ҳудудий инвестиция

муҳити жозибадорлигини оширишни ва хорижий инвестицияларни суғурта воситасида кафолатли ҳимоя қилишнинг мукаммал механизмларини яратишни тақозо қилмоқда. Бундан ташқари хорижий инвестицияларни суғурталашга оид назарий қарашлар ва ёндашувларни қиёсий таҳлил қилиш натижалари мамлакатда хорижий инвестицияларни суғурталашнинг илмий-назарий ва ҳуқуқий асосларига оид илмий ишлар етарли даражада амалга оширилмаганлигини кўрсатмоқда, хорижий инвестицияларни суғурталаш бўйича илмий хулосалар ва амалий натижалардан келиб чиқиб, бу борада ягона ёндошувни шакллантириш мақсадга мувофиқ.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикасининг 2021 йил 23 ноябрдаги ЎРҚ-730-сон “Суғурта фаолияти тўғрисида”ги Қонуни. <https://lex.uz/docs/5739117>
2. Felipe Verdou. Target Insurance, G06Q40/02; G06Q40/08; (IPC1-7): G06F17/60. 2004. <https://www.freepatentsonline.com/20040010426.pdf>.
3. Shauhin A. Talesh. A New Institutional Theory of Insurance. UC Irvine Law Review, Vol.5, No.3, 2015, pp.617-650, UC Irvine School of Law Research Paper No. 2015-77. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2651508.
4. Коломин Е.В. Новый шаг к консолидации научных сил. // Финансы. №2, 2003. – С. 47.
5. Хоминич И.П. и Тихомиров С.Н. Методология формирования национальной страховой системы в контексте системного анализа. // Финансы. №3, 2008. – С. 44.
6. Кирилюк И.Л., Свиридов А.П. Рынок страхования в России: текущее состояние и перспективы. // Вопросы теоретической экономики. №2. 2019. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rynok-strahovaniya-v-rossii-tekushee-sostoyanie-i-perspektivy>
7. Шеннаев Х.М. Ўзбекистон Республикасида суғурта фаолиятини ривожлантириш йўналишлари. Иқтисодиёт фанлари доктори (DSc) ... диссертация. – Т.: 2021. – 33 б.
8. Турбина К.Е. Инвестиционный процесс и страхование инвестиций от политических рисков. – М.: Анкил, 1995. – С. 80;
9. Загрядский А.С. Роль страхования иностранных инвестиций в улучшении условий капиталовложений в национальную экономику. Автореф. дис. ... канд. экон. наук. – М.: 2004. – С. 22;
10. Бородавко Л.С. Развитие страхования реальных инвестиций при реализации инвестиционных проектов. Автореф. дис. ... канд. экон. наук. – Иркутск, 2012. – С. 23;

11. Волжанин Д.А. Развитие страхования как инструмента управления инвестиционными рисками. Дис. ... канд. экон. наук. – М., 2005. – С. 142.
12. Турбина К.Е. Инвестиционный процесс и страхование инвестиций от политических рисков. – М.: Анкил, 1995. – С. 80;
13. Малкова О.В. Страхование в системе международных экономических отношений: учебное пособие. – Ростов-на-Дону. 2007. – С. 192.
14. Филин С.А. Страхование инвестиционных рисков: Учебное пособие. - М.: ООО Фирма «Благовест-В», 2005.,
15. Кричевский Н.А. Страхование инвестиций. – М. 2006. – С. 334;
Волжанин Д.А. Развитие страхования как инструмента управления инвестиционными рисками. Дис. ... канд. экон. наук. – М., 2005. – С. 142.
16. Бородавко Л.С. К вопросу об экономической сущности страхования инвестиций. // Известия ИГЭЯ. 2012. №1. – С. 43.
17. <https://www.swissre.com/institute/research/sigma-research/sigma-2023-01.html>